

Eylüldeki bilişim etkinlikleri (4)

Aykut Göker

Erbil Payzın Hoca, Economist'in 17 Temmuz 2003 tarihli sayısında yayımlanmış olan "Bilişim Sanayiinin ["IT Industry"] Yeni Coğrafyası" başlıklı makaleyi okumamı tavsiye etmeseydi, bu yazı dizisinde asıl söylemek istediğimi belki de açıkça söyleyemeyecektim. Makale bilişim sanayiinin doğup geliştiği coğrafyadan yeni coğrafyalara doğru göç etmesini konu alıyor.

Yeni yüzyıla dönüm noktasında bilişim işinin merkezi Silikon Vadisi'ydi. Ama, makalede de belirtildiği gibi, bilişim işinde iki ayrı "**tektonik kayma**" başladı. Bir yanda, işin çekim merkezi Vadi'den Redmond, Austin, Armonk ve Walldorf (Almanya'da) gibi, bilişim sanayiinin dört liderinin -sırasıyla, Microsoft, Dell, IBM ve SAP- başı çektiği yerlere kaymakta. Öte yanda da, işin büyük bir bölümü, başta Hindistan olmak üzere, Çin, Rusya ve Vietnam gibi ülkelere kayıyor.

Silikon Vadisi'ni sallayan böylesi coğrafi teknolojik hareketler yeni değil. Bilgisayarlardaki teknoloji fazlarına bağlı olarak, sanayinin çekim merkezleri de değişti. "Mainframe" bilişim sanayiine hükmederken kümeleşme New York çevresindeydi; sonra Boston mini-işlemin merkezi oldu; daha sonra da "PC", Florida ve Houston'da doğmuş olmasına rağmen, Silikon Vadisi çağını başlattı. "PC"yi takiben gelen "Internet", Vadi için mükemmel bir teknolojiydi. Vadi, esnek girişimci ağları, yetkin iş gücü, üniversiteden araştırmacıları, risk sermayesi yatırımcıları, hukukçular ve iş danışmanları ile yeni bir teknolojinin kuluçka dönemini geçirerek ticarileştirilebilmesi için gerekli bütün şartlara sahipti ve bunun meyvelerini derledi.

Ne var ki, söz konusu bilişim teknolojileri artık olgunluk çağına eriştiler. Yeni teknolojileri ve bunlara dayalı yeni ürünleri ortaya çıkarmakta yarışanlar için, bu olgunluk çağında, fiyatları düşürebilme yarışı öne geçti ve maliyetleri düşürme arayışı, firmaları, üretimlerini başka coğrafyalara kaydırma arayışına itti. Hindistan gibi gelişmekte olan ülkeler, bu arayıştaki firmalara büyük fırsatlar sunuyor. Bangalore'daki bir programcının maliyeti, Amerika'da ödenecek olanın dörtte birine geliyor. Yine makalede belirtildiği gibi, yazılım geliştirmenin, inovasyondan çok fabrikasyon olarak yapılan bir iş hâline gelmiş olması, coğrafya değiştirmeyi mümkün kılan önemli bir faktör oldu. Üstelik, yazılımın, daha çok modüler tarzda yazılabilir ve böylece, parçalarının ayrı yerlerde kodlanabilir hâle gelmesi, coğrafya değiştirmeyi daha da kolaylaştırdı.

Bilişim sanayiindeki bu uzak coğrafyalara kaymanın sınırları nedir? Amerika ve Avrupa'daki iş kaybı; buna karşılık gelişmekte olan ülkelerdeki kazanımlar böyle sürüp gidecek midir? Makalenin çarpıcı yanı bu soruya verilen yanıtıdır ve özetle denmektedir ki: "Örneğin, bir ürün mimarisi geliştirme ya da pazarı yakından izleyerek yeni gereksinimleri anında karşılama gibi, tasarım ve pazarlamayı içeren işler günümüzde de zaten, ana firmaların bulunduğu ülkelerde kalmaktadır. Dışarıya kayan kodlama ve müşteri destek hizmetleridir. Coğrafya değişikliği olgunlaşan bilişim teknolojilerinde olmuştur. Oysa, Internet'ten sonra yeni bir dalga kapıdadır. Bu dalgayı biyo-, enfo- ve nano-teknolojiler arasındaki yakınsama yaratacaktır. Bu yeni dalgayı, başta Silikon Vadisi olmak üzere, **inovasyona uygun ortamlarıyla** ["innovation habitat"] önceki metropoller yakalayacak ve yarının bilişim dünyasının egemenleri yine onlar olacaktır." Makalenin hiç de yabana atılmaması gereken iddiası budur. Burada kilit kavram **inovasyon ortamıdır**. Öyle gözükmemektedir ki, gelişmekte olan ülkeler kendi araştırma alanlarını ve uygun inovasyon ortamlarını yaratamadıkça, dünya nimetlerinden alacakları pay, yeni teknolojilerin tarih sahnesine giriş ve çıkışlarını seyretmek

ve bu arada kendilerine verilecek işin taşeronluğunu üstlenmekten öteye geçmeyecektir. Bilişim sanayimizi geliştirmeyi gerçekten düşünüyorsak, bilim ve teknolojideki geleceğe ilişkin gelişme dinamiklerini görerek öngörülerde bulunmamız ve bilişim etkinliklerinde tartışmalarımızı bu noktada odaklamamız gereği ortadır. Sorulması gereken, “günümüzün Hindistan fotoğrafına bakıp, Türkiye’yi nasıl ucuz bilişimci cenneti hâline getirebiliriz” sorusu değil; “geleceğe bakıp, Türkiye’de verimli bir araştırma ve inovasyon ortamını nasıl yaratabiliriz” sorusudur.

<http://www.inovasyon.org>

CBTD. 06 Aralık 2003.